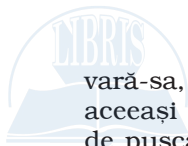

Madam Zlătescu

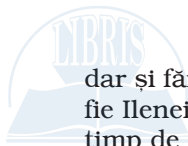
Madam Zlătescu ajunsese în Valea Jiului prin anii cincizeci, după ce cunoscuse la cinematograful un inginer de mine pe care îl plăcu la prima vedere. Era deja fată bătrână, avea 35 de ani, dar, cu un tată care pierise la Canal, fiindcă fusese amic cu Iuliu Maniu, și cu o mamă bolnavă de tuberculoză, care zăcea la pat, nu avusese pretendenți serioși până atunci, deși era o femeie cu ochi mari, nas drept și buze cărnoase. Iar corpul ei era și el rotunjour cât trebuie. Bărbații n-o prea curtau, ci se fereau de ea, avea trecutul pătat fiindcă tatăl ei fusese țărănist, bani defel, căci rămăsese fără un sfânt după venirea comuniștilor, iar maică-sa agoniza la pat. Ileana Cazimir era numele ei de fată. Studiase matematica, însă, din pricina tatălui trimis la pușcărie, apoi mort la Canal, nu i se îngăduise să fie profesoară, drept care căutase altceva de făcut. În cele din urmă ajunsese cu chiu, cu vai vânzătoare la Magazinul de jucării din centrul capitalei, ajutată de o verișoară contabilă care de-abia își găsisese și ea slujba aceea. Din casa veche de pe șoseaua Kiseleff, care avea cinci odăi, Ileana fusese mutată cu maică-sa într-o cămăruță dintr-un bloc de la periferia Bucureștiului, supraviețuind de pe-o zi pe alta. Apoi, în 1953, mergând la cinematograful să vadă *Anna Karenina*, în regia unei femei, Tatiana Lukașevici, îl cunoscuse, prin

vară-sa, pe inginerul Zlătescu. Acesta era de aceeași vârstă cu ea, făcuse și el câțiva ani de pușcărie politică și își căuta o nevastă. O nevastă potrivită, firește. Inginerul îi căzu cu tronc Ilenei, deși n-ar fi avut de ce la prima vedere: era retractil, nu vorbea mult și nu ținea să aibă relații sociale ori să fie simpatic. O plăcu, la rândul lui, pe Ileana de la început, iar căsnicia care se înfiripă în timpul record de o săptămână pe asta avea să se sprijine: pe bună înțelegere și amicitie și pe alergie la comunism, de care însă nu aveau cum să scape. Inginerul Zlătescu fusese mulțumit să fie angajat, după închisoare, prin pilele unui muncitor cu care copilărise și care era acum mare și tare sindicalist, la minele din Valea Jiului.

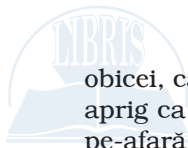
La 35 de ani, cât avea, Ileana nu mai putea să iubească pățimaș, iar inginerul Zlătescu voia, la rândul-i, mai degrabă o viață cu o femeie de treabă, de care să nu fie trădat. Îl trădase una, odinioară, în tinerețe, când făcuse pușcărie, și îi fusese de ajuns. Cuplul se mutase în Valea Jiului, la Lupeni, luând-o și pe doamna Cazimir, mama Ilenei, și înghesuindu-se tustrei în singura odaie de viețuit a unei garsoniere primite de inginerul Zlătescu de la Întreprinderea minieră din zonă. Într-o jumătate de an însă, doamna Cazimir muri, tuberculoza o dădu gata, așa că Ileana o transportă în capitală cu un camion deschis pentru care plăti plocon și o înmormântă în cavoul familiei. Pe acesta comuniștii nu izbutiseră să-l confiște și să-l naționalizeze, rămăsese nedemolat. Măcar cimitirele erau în picioare, cu cavouri cu tot, fără să fie invadate de noul regim.

Apoi, Ileana trăi în pace cu inginerul Zlătescu, ca doi prieteni la cataramă, discreți și retrași, soți din când în când, fără iubire romantică,

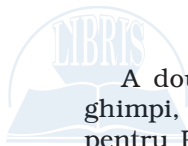
dar și fără indiferență. Inginerul ajunsese să-i fie Ilenei cel mai bun prieten de-o viață, adică timp de douăzeci de ani, căci, în 1973, acesta pieri într-un accident, pe când inspecta o galerie hârbuită, alături de un tehnician și un reprezentant al sindicatelor miniere. Muriră toți trei și fură îngropați cu onoruri în zonă.

Ileana era deja cunoscută pe vremea aceea ca Madam Zlătescu, așa i se spunea, fiindcă toată lumea știa că era cucoană venită din capitală. Trăia în aceeași garsonieră de la început, îi ajungea pensia de văduvă după inginerul pierit la datorie pentru cât mânca și se îmbrăca și pentru alte lucruri. Se gândise o vreme să se întoarcă la București, mai ales că vremurile se mai schimbaseră puțin, nu mai era ca în anii cincizeci, dar mai apoi se răzgândise și rămăsese în Lupeni. Hotărârea ei a depins de familia care trăia în vecinătate, pe palier, în garsoniera geamăna cu a sa: Panfil, miner la aproape treizeci de ani, nevastă-sa Mona și Tudor, fiul lor de un an. Familia Panfil Șandru. Panfil era aproape toată ziua în mină, lucra în schimbul cel mai greu, Mona lucra și ea la cantina minelor, care avea regim non-stop, așa că Tudor rămânea mai ales în grija lui Madam Zlătescu. Firește că între cei doi, Ileana și Tudor, se înfiripă, de-a lungul câtorva ani, o legătură ca între copii, mai ales că Madam Zlătescu, la cei 55 de ani ai ei, după moartea inginerului își redescoperise pofta de joacă și se hâțâna cu Tudor prin casă în fel și chip, mai gătindu-i și câte-un cozonac ori pricomigdale, mai povestindu-i despre Bucureștii de altădată, despre casa ei de pe Kiseleff, plimbări și ceaiuri dansante dinainte de venirea la putere a comuniștilor. Copilul nu pricepea mare lucru, dar se obișnuise să o asculte pe doamna pieptănată atent, îmbrăcată în capot înflorat de

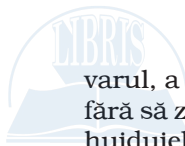
obicei, care, din când în când, se juca la fel de aprig ca o mătă și cu care alerga prin casă și pe-afară. După moartea inginerului ei, în 1973, Madam Zlătescu își reconstruise viața de om matur prin grija pentru copilul vecinilor, care îi ținea loc de nepot, fiu și prieten de joacă și de povești. Așa stăteau lucrurile în vara lui 1977, când la minele din Lupeni se întâmplă ceva.

La începutul lui august, Panfil se întoarse acasă mai devreme decât de obicei, la fel și nevastă-sa, Mona, iar Madam Zlătescu află despre ce era vorba. Cred că o să iasă cu bucluc, le vesti Panfil pe cele două femei, după ce copilul fu trimis la culcare, iar ei se adunară în bucătărie, strânși unii într-altii, lângă oala și tigaia lăsate de izbeliște. Oamenii vor să intre în grevă, deși nu s-a mai auzit de așa ceva. Toată lumea-i supărată că vor să ne facă să lucrăm pe brânci mai mult decât ar trebui, fiindcă au sporit anii până la pensie. Ne-am strâns pe grupuri și ne-am dus la șefii de sectoare să le zicem una-alta, darăștia ne-au repezit că suntem derbedei. Câțiva s-au și luat la hartă și la bătaie. Să nu te bagi în chestia asta, îi zise Mona, auzi? Cum să nu mă amestec? Sunt deja băgat până-n gât, i-am zis chiar eu câteva de la obraz șefului de sector. Ce credeți, Madam Zlătescu, de toată povestea asta? E cu cântec, răspunse Ileana. O să iasă război în toată regula. Minerii ceilalți ce cred? Nimeni nu mai are chef să moară cu zile, zise Panfil. Așa că am așternut niște proteste și revendicări pe hârtie, iar mâine o să vină un grangur trimis de Ceaușescu. Mă îndoiesc că o să fie de partea voastră, adăugă Ileana, apoi îi lăsă zgribuliți pe cei doi Șandru în garsoniera lor și se duse într-a ei.

A doua zi, Madam Zlătescu stătu ca pe ghimpi, pentru că știa că nu va fi bine defel pentru Panfil și ai lui. Îl scoase pe Tudor la aer, prin parcul negricios din orașel, pregăti niște pricomigdale, pe care le arse din neatenție, apoi îi povesti copilului, iar și iar, despre Bucureștii vechi. Amurgise, iar Panfil ajunsese și el cătrănit acasă. O să ne taie salariile. Azi a venit grangurul din capitală, dar nu ne-am înțeles cu el, așa că i-am zis să vină Ceaușescu aici și basta, să discute direct cu noi. Pe seară, când veneam spre casă, am zărit soldați în zonă și la marginea minelor. De ce te-ai băgat în chestia asta?! îi strigă Mona. De ce naiba te-ai băgat? Vrei să rămână Tudor fără tată? Taci, îi întoarse vorba Panfil, nu te mai agita atât, acum e prea târziu. Om vedea ce va fi mâine. Ceaușescu o să vină și o să plece, iar voi o s-o încurcați după plecarea lui, indiferent ce ați vorbit cu el, zise atunci Ileana, aflată alături de cei doi în bucătărie. Cam câți sunteți? Câți mineri au ieșit la grevă? Mulți de tot, dar nu știu exact, zise Panfil.

În ziua următoare, Madam Zlătescu rămase cu Mona, căci nevasta lui Panfil nu vru să meargă la lucru la cantină, de frică să nu se întâmple ceva rău pe-acasă. Povestiră amândouă, apoi Mona izbucni brusc în plâns, iar Ileana îi spuse copilului că pe mama o dor burta și capul. O luă pe Mona în brațe și începu să o mângâie pe păr. Tudor le privi curios pe amândouă. Seara, când Panfil veni acasă, era oarecum vânăt. La început am strigat „Ceaușescu și minerii”, povesti el, deși se vedea că murea de frică, acolo între noi. Avea cu el niște vânjoși care îl apărau de parcă ar fi fost amenințat de gândaci. I-am citit lista cu revendicări, unul Constantin a făcut-o, eu nu-l știam, dar îl știau alții. Apoi Ceaușescu, alb ca

varul, a dat din cap și a vorbit vreo câteva ore, fără să zică nimic de fapt. Spre sfârșit am auzit huiduieli și fluierături din spate și până la urmă am deslușit cu urechile mele cum se striga „Jos Ceaușescu!”. Șeful cel mare a ncremenit la început, apoi s-a zburlit și ne-a zis să ne liniștim. În cele din urmă a plecat cu vânjoșii după el. Era multă miliție și armată în afara minelor. Și tu ce-ai făcut? întrebă Mona. Am strigat și eu, așa era normal. Dacă șeful nu pricepe nimic, apoi să lase pe altul în locul lui. Prostuleeee! țipă atunci Mona, lungind ultima literă. Prostuleeee, ne bagi pe toți în groapă! Dar Panfil nu îi dădu atenție. S-a strigat și „Jos burghezia proletară!”. A strigat mai întâi un inginer, apoi și alții i-au ținut isonul, adăugă Panfil. Madam Zlătescu îl privi intrigată și chiar puțin amuzată, deși nu era nimic de râs. „Jos burghezia proletară”? întrebă ea apăsât. Da, răspunse Panfil, chiar așa.

Zilele și nopțile următoare s-au derulat cu repeziciune, fiindcă altfel nici nu s-ar fi putut. Mai întâi că, după ce a plecat într-o dimineață, ca de obicei, Panfil nu a mai ajuns acasă destulă vreme, iar cele două femei au priceput imediat de ce. Mona a lăsat-o pe Madam Zlătescu împreună cu Tudor și a luat-o pe drumul obișnuit al minerilor, iar acolo a dat de alte neveste ale căror bărbați nu mai ajunseseră nici ei pe la casele lor. I-au pozat ca să știe cine sunt și i-au dus la Miliție să-i înregistreze, i-a zis una dintre neveste. Șefii de sectoare au fost chemați să-i recunoască, a zis alta. Apoi vocile femeiești s-au amestecat între ele, într-o pastă sonoră cu accente ușor țipate ori, dimpotrivă, cenușii, obosite. Sunt câteva sute de arestați. Pe cei care nu-s majori, pe flăcăi, i-au trimis acasă, le-au cărăbănit pumni în spinare. Pe ăia mai bătrâni i-au dat deja